APR 2026

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PF-2507

[Total No. of Pages : 2

[6635]-181
F.Y. LL.M.
ML - 101 : RESEARCH METHODOLOGY
(2025 Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 6 is compulsory it carries 14 marks.*
2) *Answer any three questions out of the remaining each question carries 12 marks.*

[3 × 12 = 36]

Q1) Is it possible to have research without Hypothesis? Why are Hypothesis and verification of Hypothesis important in research? Formulate a Hypothesis and research objectives for the research topic Child beggars in the streets of Pune city'.

Q2) Define Research Design and stages involved in legal research. What are necessary characteristics of a good research design?

Q3) 'Observation as a tool of data collection avoids potential bias by gathering firsthand information'. Discuss types of observation along with their merits and limitations.

Q4) What are the aims of social research. Discuss major steps involved in formulation of research problem.

Q5) What is Research Report? What are the major components of legal research report writing.

Q6) Write Notes (Attempt Any Two)

a) Why is Legal Research poorly developed in India.
b) Research Ethics & its importance in Legal Research
c) Use of Information Communication Technology in Legal Research
d) Case Study Method of Research

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PF2508

[Total No. of Pages : 2

[6635]-182

LL.M. - I

ML - 102 : CONSTITUTIONAL LAW (Compulsory)

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) *Out of first five questions, any three questions are to be attempted, each carrying 12 marks.*
2) *Question No. 6 is Compulsory. Students must answer any two out of four sub- questions, each carrying 7 marks.*
3) *Figures on the right side indicate Marks.*

Q1) Write a brief note on Appointment, Powers and Functions of the Governor of State. Also discuss critically the Discretionary powers of the Governor as contemplated under the Constitution of India. **[12]**

Q2) Disuss the evolution of 'Right to Religion.' as enshrined under Articles 25-28 of the Constitution of Indian with the help of relevant case laws. **[12]**

Q3) Examine critically the provisions of Indian Constitution for Appointment of Judges of the Supreme Court of India and the idea of Judicial Independence with the help of suitable case laws. **[12]**

Q4) State elaborately the idea of Federalism and its significance under the Constitution of India. Also discuss in brief the legislative relations between Centre and States in India. **[12]**

Q5) Write an elaborate note on right to life and personal liberty as enshrined under the Constitution of India with the help of appropriate judicial pronouncements. **[12]**

Q6) Attempt any two Sub-questions. **[14]**

a) Fundamental Duties.
b) Subordinate Judiciary.
c) Writ Remedies.
d) Finance Commission.

CLWP012101 123.63.142.18 30/04/2026 09:38:16

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

APR 2026

PF2508

[6635]-182

LL.M. - I

ML - 102 : CONSTITUTIONAL LAW (Compulsory)

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 50

सूचना :-
1) पहिल्या पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत, प्रत्येक प्रश्नाचे 12 गुण असतील.
2) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. विद्यार्थ्यांनी चार उप-प्रश्नांपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत, प्रत्येक प्रश्नाचे 7 गुण असतील.
3) उजव्या बाजूला असलेले आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.1) राज्यपालांची नियुक्ती अधिकार आणि कार्ये यावर एक संक्षिप्त टीप लिहा. तसेच, भारतीय संविधानानुसार राज्यपालांना प्राप्त असलेल्या विवेकाधीन अधिकारांवर टीकात्मक चर्चा करा. [12]

प्र.2) भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 25 ते 28 अंतर्गत नमूद केलेल्या 'धर्माच्या अधिकारा' च्या उत्क्रांतीवर संबंधित न्यायनिर्णयांच्या आधारे चर्चा करा. [12]

प्र.3) योग्य न्यायनिर्णयांच्या आधारे, भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांच्या नियुक्तीसाठी असलेल्या भारतीय संविधानातील तरतुदी आणि न्यायिक स्वातंत्र्याच्या संकल्पनेचे चिकित्सक परीक्षण करा. [12]

प्र.4) भारतीय संविधानांतर्गत संघराज्यवादाची संकल्पना आणि तिचे महत्त्व सविस्तरपणे सांगा. तसेच, भारतातील केंद्र आणि राज्यांमधील वैधानिक संबंधावर थोडक्यात चर्चा करा. [12]

प्र.5) योग्य न्यायिक निवाड्यांच्या आधारे, भारतीय संविधानांतर्गत नमूद केलेल्या जीवन जगण्याच्या आणि वैयक्तिक स्वातंत्र्याच्या हक्कावर एक विस्तृत टीप लिहा. [12]

प्र.6) कोणतेही दोन उप-प्रश्न सोडवा. [14]

अ) मूलभूत कर्तव्ये

ब) दुय्यम न्यायपालिका

क) रिट याचिकांवरील उपाय

ड) वित्त आयोग

CLWP012101 123.63.142.18 30/04/2026 09:38:16

APR 2026

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PF-2510

[Total No. of Pages : 4

[6635]-184

F.Y. LL.M.

ML - 105 : BANKING AND FINANCE : LAW AND GOVERNANCE

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 6 is compulsory, it carries 14 marks.*
2) *Answer any three questions out of the remaining, each carries 12 marks.*

Q1) Describe in detail financial inclusion in India and discuss the role of RBI and government Policy initiatives in it.

Q2) Define banking and discuss the different types of banks and their respective functions.

Q3) Discuss the development of law on prevention of money laundering in India and discuss the provisions relating to obligations of financial institutions and intermediaries.

Q4) Discuss the role of Debt Recovery Tribunal and its powers under the RDBFI Act 1993.

Q5) Critically comment on the implementation of Insolvency and Bankruptcy Code 2016 with the help of judicial pronouncements.

P.T.O.

Q6) Write Short notes on any two of the following.

a) NABARD – Role and Powers

b) Digital Banking and Risk Management by banks

c) Venture Capital

d) Fintech

CLWP012101
123.63.142.18 06/05/2026 09:30:56
CLWP012101
123.63.142.18 06/05/2026 09:30:56
CLWP012101
123.63.142.18 06/05/2026 09:30:56

Total No. of Questions : 6]

APR 2026

PF-2510

[6635]-184

F.Y. LL.M.

ML - 105 : BANKING AND FINANCE : LAW AND GOVERNANCE

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना : 1) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. त्यात 14 गुण आहेत.

2) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. त्यात प्रत्येकी 12 गुण आहेत.

प्रश्न 1) भारतातील आर्थिक समावेशनाचे तपशीलवार वर्णन करा आणि त्यात आरबीआय आणि सरकारी धोरणात्मक उपक्रमांची भूमिका काय आहे यावर चर्चा करा.

प्रश्न 2) बँकिंगची व्याख्या करा आणि बँकांचे विविध प्रकार व त्यांची संबंधित कार्ये यांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) भारतातील मनी लाँडरिंग प्रतिबंधक कायद्याच्या विकासावर चर्चा करा, तसेच वित्तीय कंपन्या व मध्यस्थ यांच्या दायीत्वाबद्दल चर्चा करा.

प्रश्न 4) RDBFI कायदा 1993 अंतर्गत कर्ज वसुली न्यायाधिकरणाची भूमिका आणि त्याचे अधिकार यावर चर्चा करा.

प्रश्न 5) न्यायालयीन निर्णयांच्या मदतीने दिवाळखोरी संहिता 2016 (IBC 2016) च्या अंमलबजावणीवर टीकात्मक भाष्य करा.

CLWP012101 123.63.142.18 06/05/2026 09:30:56

प्रश्न 6) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ) नाबार्ड–भूमिका आणि अधिकार

ब) डिजिटल बँकिंग सेवांमधील जोखीम व्यवस्थापन

क) व्हेन्चर कॅपिटल

ड) फिनटेक

CLWP012101 123.63.142.18 06/05/2026 09:30:56

APR 2026

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PF2511

[Total No. of Pages : 2

[6635]-185

First Year LL.M.

ML 107 : CONSTITUTIONALISM AND CONSTITUTIONAL INTERPRETATION

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates :

1) *Question No.6 is Compulsory, it will carries 14 marks.*
2) *Answer any three questions out of the ramaining questions; Each carries 12 marks.*

Q1) Explain the relationship between the Constitutionalism and Democracy. Elucidate the factors promoting constitutionalism.

Q2) Explain the Basic Structure Doctrine and evaluate its role in safeguarding constitutionalism in India.

Q3) Critically analyse the theories of constitutional interpretation in India with special reference to Originalism, Doctrinalism, Structuralism and Prudentialism.

Q4) Discuss the importance of dissenting judgments in evolving the ecosystem of fundamental rights in democratic countries.

Q5) Evaluate the role of the Doctrine of Harmonious Construction in reconcilling the confilicts between the two provisions or statutes? Illustrate with relevant judicial decisions.

Q6) Write notes on (Any Two)

a) Doctrine of Pith & Substance
b) Transformative Constitutionalism
c) Types of Constitutions
d) Doctrine of Prospective overrluling.

CLWP014971 157.66.105.238 06/05/2026 09:52:59
CLWP014971 157.66.105.238 06/05/2026 09:52:59
CLWP014971 157.66.105.238 06/05/2026 09:52:59

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

APR 2026

PF2511

[6635]-185

First Year LL.M.

ML 107 : CONSTITUTIONALISM AND CONSTITUTIONAL INTERPRETATION

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे. या प्रश्नाला 14 गुण आहेत.
2) उर्वरित पैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांचे उत्तरे द्या. प्रत्येकी 12 गुण आहेत.

प्र.1) घटनावाद व लोकशाही यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा. घटनावादाला चालना देणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.2) मुलभूत संरचना सिद्धांत स्पष्ट करा आणि भारतातील घटनावादाचे रक्षण करण्याच्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.

प्र.3) भारतातील घटनात्मक स्पष्टीकरणाच्या सिद्धांतांचे Originalism, Doctrinalism, Structuralism आणि Prudentialism यांचा विशेष आधार घेऊन विश्लेषण करा.

प्र.4) लोकशाही देशांमध्ये मुलभूत हक्कांची परिसंस्था विकसित करण्यासाठी असहमत निर्णयांच्या महत्त्वावर चर्चा करा.

प्र.5) दोन कायदेविषयक तरतुदी किंवा कायद्यांमधील संघर्ष समेट करण्यासाठी सुसंवादी रचनेच्या सिद्धांताच्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा. संबंधित न्यायालयीन निर्णय स्पष्ट करा.

प्र.6) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा.

अ) तत्त्व-सार सिद्धांत

ब) परिवर्तनशील संविधानवाद

क) संविधानाचे प्रकार

ड) संभाव्य अधिनियमनाचा सिद्धांत

⊛⊛⊛⊛

CLWP014971 157.66.105.238 06/05/2026 09:22:59

APR 2026

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PF2516

[Total No. of Pages : 2

[6635]-190

First Year LL.M.

ML 108 : ADMINISTRATIVE LAW

(2025 CBCS Pattern) (Semester - I)

CLWP014971 157.66.105.238 08/05/2026 10:14:45

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates :

1) *Answer any three questions out of the first five questions. Each question carries 12 Marks.*
2) *Question No. 6 is compulsory. Answer any two short notes from Question No. 6. Each short note carries 7 Marks.*
3) *Figures to the right indicate full makrs.*

Q1) Examine the evolution of Administrative Law in India from the concept of Laissez Faire to the modern welfare state. **[12]**

Q2) Explain the nature, necessity and control of delegated legislation in India with relevant case laws. **[12]**

Q3) Define administrative discretion. Critically examine the judicial control over the exercise of administrative discretionary powers. **[12]**

Q4) Discuss the concept of administrative adjudication. Differentiate between courts and administrative tribunals with reference to their jurisdiction and procedure. **[12]**

Q5) Define judicial review. Discuss how writs ensure administrative justice in India. **[12]**

Q6) Write short note on (Any Two) **[14]**

a) Doctrine of Legitimate Expectation
b) Central Vigilance Commission Act, 2003
c) Lokpal
d) Sovereign Functions of ths State

CLWP014971 157.66.105.238 08/05/2026 10:14:45

ⓘⓘⓘⓘ

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

APR 2026

PF2516

[6635]-190

First Year LL.M.

ML 108 : ADMINISTRATIVE LAW

(2025 CBCS Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 50

सूचना :-

1) पहिल्या पाच प्रश्नांपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 12 गुण आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. प्रश्न क्रमांक 6 मधील कोणत्याही दोन संक्षिप्त टीप लिहा. प्रत्येक संक्षिप्त टीप ला 7 गुण आहेत.
3) प्रश्न क्रमांक 6 ला 14 गुण आहेत आणि इतर सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 12 गुण आहेत.
4) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अहस्तक्षेपवादी शासनप्रणाली (Laissez Faire) या संकल्पनेपासून आधुनिक कल्याणकारी राज्याच्या कल्पनेपर्यंत भारतातील प्रशासकीय कायद्याच्या विकासाचा आढावा घ्या. [12]

प्र.2) भारतातील अधिनियमित कायदे (Delegated Legislation) यांचे स्वरूप, आवश्यकता आणि नियंत्रण यांचे संबंधित न्यायनिवाड्यांसह स्पष्टीकरण करा. [12]

प्र.3) प्रशासकीय स्वविवेकाधिकार (Administrative Discretion) याची व्याख्या करा. प्रशासकीय स्वविवेकाधिकाराच्या वापरावर न्यायालयीन नियंत्रणाचे चिकित्सक परीक्षण करा. [12]

प्र.4) प्रशासकीय न्यायनिर्णयन (Administrative Adjudication) या संकल्पनेवर चर्चा करा. अधिकारक्षेत्र आणि कार्यपद्धतीच्या संदर्भात न्यायालये आणि प्रशासकीय न्यायाधिकरणे (Administrative Tribunals) यांमधील फरक स्पष्ट करा. [12]

प्र.5) न्यायालयीन पुनरावलोकन (Judicial Review) याची व्याख्या करा. प्राधिलेख (Writs) प्रशासकीय न्याय कशा प्रकारे सुनिश्चित करतात, हे स्पष्ट करा. [12]

प्र.6) संक्षिप्त टीप लिहा. (कोणत्याही दोनवर) [14]

अ) वैध अपेक्षेचा सिद्धांत (Doctrine of Legitimate Expectation)

ब) केंद्रीय सतर्कता आयोग अधिनियम, 2003 (Central Vigilance Commission Act, 2003)

क) लोकपाल

ड) राज्याचे सार्वभौम कार्य

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP014971 157.66.10.228 08/05/2026 10:14:43

Total No. of Questions : 6]

PF2512

APR 2026

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

[6635]-186

First Year LL.M.

CRIMINAL LAW

ML 110 : Principles of Criminal law

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates :

1) *Question No. 6 is Compulsory. Carries 14 marks.*
2) *Out of the Remaining attempts any three. Each carries 12 Marks.*

Q1) Discuss in detail the evolution, nature and scope of the criminal law.

Q2) Evaluate attempt in criminal law and examine the role of preparation in establishing the criminal liability.

Q3) Critically evaluate the justification defences in criminal law and contemporary challenges.

Q4) Discuss vicarious and corporate criminal liability.

Q5) Critically evaluate the elements of criminal liability.

Q6) Write Short notes. (Any 2)

a) Actus Reus
b) Mens Rea
c) Proportionality
d) Excuse Defences

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP012101 123.63.142.18 06/05/2026 09:31:28

P.T.O.

APR 2026

Total No. of Questions : 6]

PF2512

[6635]-186
First Year LL.M.
CRIMINAL LAW
ML 110 : Principles of Criminal law
(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. (14 गुण)
2) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. प्रत्येक प्रश्न 12 गुणांचा आहे.

प्र.1) फौजदारी कायद्याची उत्क्रांती (Evolution), स्वरूप (Nature) आणि व्याप्ती (Scope) यांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.2) फौजदारी कायद्यातील 'प्रयत्न' (Attempt) या संकल्पनेचे मूल्यमापन करा आणि फौजदारी जबाबदारी निश्चित करताना 'तयारी' (Preparation) याची भूमिका तपासा.

प्र.3) फौजदारी कायद्यातील 'न्याय्य बचाव' (Justification Defences) यांचे चिकित्सक मूल्यमापन करा आणि समकालीन आव्हाने स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रतिनिधिक जबाबदारी (Vicarious Liability) आणि कॉर्पोरेट फौजदारी जबाबदारी (Corporate Criminal Liability) यांची चर्चा करा.

प्र.5) फौजदारी जबाबदारीचे घटक (Elements of Criminal Liability) यांचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

प्र.6) लघुनोट लिहा. (कोणतेही दोन)
अ) कृत्य घटक (Actus Reus)
ब) मानसिक घटक (Mens Rea)
क) प्रमाणबद्धता (Proportionality)
ड) कारणमुक्ती बचाव (Excuse Defences)

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP012101 123.63.142.18 06/05/2026 09:31:28

APR 2026

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PF2517

[Total No. of Pages : 2

[6635]-191

First Year LL.M.

ML 111 : CRIMINAL PROCEDURE: RIGHTS, PROCEDURES AND REMEDIES

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates :

1) *Question No. 6 is compulsory; it will carry 14 marks.*
2) *Attempt any three Questions out of the remaining Five Questions; each will carry 12 Marks.*

Q1) What is Search and Seizure? Discuss Constitutional and Statutory limitations on the Search and Seizure power of the police.

Q2) Evaluate whether the prosecutorial framework under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita (BNSS), 2023, effectively balances the objectives of justice, fairness and impartiality in criminal proceedings?

Q3) Discuss in detail the different post-conviction remedies available to an offender.

Q4) Explain in detail the legal framework relating to judgment and sentencing.

Q5) Discuss the trial procedures and various stages of trial under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita (BNSS), 2023. How do these provisions ensure fairness and transparency in the criminal justice process?

Q6) Write notes on any two of the following.

a) Review and Curative petition.
b) D.K. Basu guidelines.
c) Anticipatory and Default bail.
d) High Courts and their criminal jurisdiction.

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP012101 123.63.142.18 08/05/2026 09:34:46

Total No. of Questions : 6]

APR 2026

PF2517

[6635]-191

First Year LL.M.

ML 111 : CRIMINAL PROCEDURE: RIGHTS, PROCEDURES AND REMEDIES

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे; त्यात 14 गुण असतील.

2) उर्वरित पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न लिहा; प्रत्येक प्रश्नाला 12 गुण आहेत.

प्र.1) शोध आणि जप्ती म्हणजे काय? पोलिसांच्या शोध आणि जप्तीच्या अधिकारावरील घटनात्मक आणि वैधानिक मर्यादांवर चर्चा करा.

प्र.2) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता (BNSS), 2023 अंतर्गत फिर्यादी रचना, न्याय, निष्पक्षता आणि फौजदारी कार्यवाहीमधील निष्पक्षता या उद्दिष्टांमध्ये प्रभाविपणे समतोल साधते का याचे मूल्यांकन करा?

प्र.3) अपराध्याला दोषी ठरविल्यांनतरच्या विविध उपायांची तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.4) निर्णय आणि शिक्षा यासंबंधी कायदेशीर चौकट तपशीलवार स्पष्ट करा.

प्र.5) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता (BNSS), 2023 अंतर्गत चाचणी प्रक्रिया आणि खटल्याच्या विविध टप्प्यांची चर्चा करा. या तरतुदी फौजदारी न्याय प्रक्रियेत निष्पक्षता आणि पारदर्शकता कशी सुनिश्चित करतात?

प्र.6) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर नोट्स लिहा.

अ) पुनरावलोकन आणि उपचारात्मक याचिका

ब) डी.के. बसू मार्गदर्शक तत्त्वे

क) आगाऊ आणि डिफॉल्ट जामीन

ड) उच्च न्यायालये आणि त्यांचे फौजदारी अधिकार क्षेत्र

ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ

CLWP012101 123.63.142.18 08/05/2026 09:34:46